

1 KEYS TOPSHIRIG‘I

1. Malaka oshirishga bormagan o‘qituvchi yoki xodimni ishdan bo‘shatish mumkinmi?

J: yil davomida bormasa ishdan bo‘shatiladi.

2. Kutubxonachi malaka oshirishda online o‘qiydimi yoki offline?

J: kutubxonachi offline o‘qiydi.

3. Ingliz tili o‘qituvchisi malaka oshirishga borganda agar daraja sertifikat mavjud bo‘lsa necha kredit ball qo‘shib beriladi?

J: Ingliz tili o‘qituvchisining sertifikat muddati o‘tmagan bo‘lsa 18+ kreditdan 9+ kredit qo‘shib beriladi.

2 KEYS TOPSHIRIG‘I

MAKTABNING YANGI RAHBARI

Gulmira Isoqovna maktab direktori bo‘lib o‘z faoliyatini boshlaganiga 6 oy bo‘lgan bo‘lsa, u bu vaqt davomida rahbar sifatida o‘z jamoasini kuzatar va tahlil qilar ekan, u tashabbus ko‘rsatib maktab ichki takomillashtirish loyihasini amalga oshirishga qaror qildi. Yangi rahbar maktab ichki tartib-qoidalariga o‘zgartirish kiritishni muhokama qilish maqsadida maktab jamoasini faollar zaliga yig‘ar ekan, o‘zini yaxshi o‘zgarishlar qila olishga qodir holda sezardi.

Gulmira Isoqovna optimist lider sifatida har doim har qanday vaziyatga ijobiy yondashish tarafdori edi. Universitetda ta‘lim olish jarayonidayoq u o‘z o‘quvchilarining ta‘lim olishi uchun vaqt, resurs va boshqa muhim bo‘lgan moddiyatni to‘g‘ri sarflash zarurligiga ishonch hosil qilgan edi. U o‘z mutaxassisligi bo‘yicha o‘qituvchi sifatida faoliyat yuritir ekan, shogirdlarining e‘tirofi va hurmatiga sazovor bo‘ldi, o‘quvchilarining ilmiy yutuqlari, o‘zining shaxs sifatidagi samimiyati- jamoadoshlarining ham unga bo‘lgan ehtiromini oshirdi. Natijada, mana u bugun kattagina jamoaning yetakchisi.

MAKTAB TARIXI

Gulmira ushbu maktabda ish boshlaganida endigina 30 yoshda edi. U 1-sinf dan 11-sinfgacha mingdan ortiq o'quvchilari bo'lgan, katta oilaga o'xshagan, maktabning bir qismi bo'lgan dastlabki kunini hech qachon unutmaydi. Maktabning 80 nafar xodimlari ochiqko'ngil, harakatchan, qo'llab-quvvatlovchi va yillar davomida tajriba orttirgan ustozlar edi. Maktab binosi bir paytlar ancha zamonaviy va shahar miqyosida o'z o'rniga ega bo'lgan muassasa edi. Bu ilm maskanida bir necha avlod tahsil olgan bo'lib, ular bugun turli ijtimoiy sohalarda o'z faoliyatlarini olib borishmoqda edi.

Har bir maktab turli bosqich va davrlardan o'tishi tabiiy bo'lganidek, ayni damda maktab joylashgan hudud moliyaviy inqirozga uchragan edi. Vaqt maktab holatiga ham o'z ta'sirini o'tkazgan edi, albatta. Bir paytlar eng ko'zga ko'ringan ilmiy muassasalardan biri bo'lgan maktab endi turli muammolar qurshovida edi:

- o'quvchilar orasida odob-axloq va intizom masalasi,
- o'quv natijalarining pastligi ,
- oliy o'quv yurtiga kirish ko'rsatkichlarining qoniqarsizligi.

TASHABBUS

Bunday muammolarga yechim qidirgan Gulmira Isoqovna, avvalo, obodonlashtirish ishlariga e'tibor qaratish kerak, - degan fikrga keldi, shuningdek, maktabning tartib-intizomi masalasini ham ko'rib chiqish maqsadida, darsdan keyin soat 14:00 da maxsus yig'ilish o'tkazilishi haqida jamodagilarga e'lon qildi.

MUNOSABAT

U bugungi kun tartibidagi masalalar nima ekanligini aytib o'tar ekan, gapini tugatar-tugatmas, o'tirganlar o'zaro pichirlashishni boshlab yuborishdi. Maktab inspektori Nazir Sobirov esa baland ovozda so'radi: "Maktab tartib-qoidalariga qandayo'z gartirishlar kiritiladi? Bu maktabdagi tartib-intizom achinarli,

o‘quvchilar xohlaganini qiladilar va biz ularni hech qachon tegishli chora ko‘rib jazolamaymiz”.

Ingliz tili o‘qituvchisi Malika Baratova luqma tashladi: To‘g‘ri aytdingiz! O‘quvchilar odob-axloq qoidalariga amal qilmaydilar, ularga nimadir chora ko‘rishimiz kerak.

O‘qituvchilar tomonidan bildirilgan fikrlar, savollar shu qadar ko‘p ediki, Gulmira Isoqovna ularning birortasiga ham javob berishga ulgurmas edi. Geografiya fani o‘qituvchisi Xurshid Xudoyorov tartibsiz o‘quvchilarga qat’iy chora ko‘rish lozimligi haqida jon kuydirib gapirar ekan, yaqinda kollejni tugatib boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi sifatida faoliyatini boshlagan Zulfiya Sulaymonova bu fikrga norozilik bildirib, maktab bu- qamoqxona emas deya ta’kidladi.

Gulmira Isoqovna o‘qituvchilarning so‘zlarini tinglar ekan, o‘zi amalga oshirishni rejalashtirayotgan o‘qituvchilar uchun kasbiy rivojlanish darslari haqida o‘ylardi. U yangi tartib-qoidalar faqatgina jazo maqsadida emas, balki o‘qituvchi va o‘quvchi orasidagi munosabatni ijobiy tomonga o‘zgartirishi lozimligi haqida fikr yuritardi.

O‘qituvchilarning fikrlari uning uchun yangilik emas edi; u o‘qituvchilar bilan individual suhbatlar jarayonida holatni yaxshigina tasavvur qilgan edi. Maktabning samarali ishlashiga yordam beradigan o‘zgarishlarni maktab tartib-qoidalarida aks ettirish yo‘lini topa olishi u uchun muhim edi. Gulmira barcha hamkasblarining fikrlarini tinglab, ushbu muvofiqlashtiruvchi yig‘ilishga kelganlarning barchasiga o‘z minnatdorchiligini bildirdi. Bilaman, har biringiz ushbu maktab jamoasining muhim qismi hisoblanasiz. Biz intizom va maktab hayotida muhim o‘rin egallaydigan tartib-qoidalariga kiritmoqchi bo‘lgan o‘zgarishlar bizning ta’lim maqsadlarimizda o‘z aksini topishi darkor”

“Siz shunday deb,- o‘ylaysiz, Gulmira Isoqovna! Maktabimizda hech qanday o‘zgarishlar bo‘lmayotganiga yillar o‘tdi. Ba’zi o‘quvchilarimiz a’lo baholarga ega, lekin xulq-atvori talabga javob bermaydi. Boshqa

o‘quvchilarimizning esa odob-axloqi yomonligi tufayli ta’lim olishi ham sust”,- dedi biologiya o‘qituvchisi Nigora Boboyeva.

O‘quvchilarning etikasiga ota-ona mas’ul ekanligini aytgan geografiya fani o‘qituvchisiga javoban ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi Muhabbat Egamberdiyevaning xitobi eshitildi: “Biz hamma narsani o‘quvchilarning oilalariga topshira olmaymiz. Pedagog sifatida bizning vazifamiz nima?”

“Nimalar deyayapsiz? Bu axloqi butunlay izdan chiqqan, bezorilarni biz qayta tarbiyalaymizmi yoki ularga ta’lim beramizmi? Nega ularning axloqiga ham javobgar bo‘lishimiz kerak? Meni buning uchun ishga olishmagan!” , - deya qizishdi matematika o‘qituvchisi Eldor Mirzayev.

TUB BURILISH

Bahs davom etgani sari vaziyat chigallasha boshladi. Gulmira Isoqovna barcha izohlarni kesib tashlashi kerakligini, o‘z pozitsiyasini jamoaga anglatishi lozimligini tushundi, chunki bildirilayotgan qarama-qarshi fikrlar bu yig‘ilishni tartibsizlikka aylantirib yuborishi mumkin edi.

U kayfiyatni ko‘tarishga urinib, shunday dedi: “Men sizning barcha fikringizni eshitaman va tushunaman, lekin bu uchrashuvni davom ettirishimiz muhim. Keling, ushbu oldimizda turgan muammo ustida bosh qotiraylik. Boshlanishiga men sizga “Kapalak” sirki nomli motivatsion videoni taqdim etaman. Keling, birgalikda tomosha qilamiz. O‘ylaymanki, bu sizga qiziqarli bo‘ladi”

Gulmira Isoqovna ushbu motivatsiya beruvchi video orqali har bir o‘qituvchining mehnat obyekti hisoblangan o‘quvchining iqtidorini kashf etish va rivojlantirish, hattoki imkoniyatlari past bo‘lgan sinflarda ham mukammal natijaga erishish mumkinligini jamoasiga uqtirishni maqsad qilgan edi. Video tugagach, direktor so‘radi: “Bu voqea haqida qanday fikrdasiz? Biz bunga qanday munosabatda bo‘lishimiz mumkin? Bizning holatimizda ushbu video qanday namuna bo‘la oladi ?

Rus tili o'qituvchisi Mariya Isakovna direktorning gapini bo'lib, luqma tashladi: "Biz bu yerda videoni tahlil qilish uchun emas, biz maktab tartib-qoidalarini ko'rib chiqish va o'zgartirish uchun kelganmiz. O'quvchilar intizomini yaxshilashimiz kerak, qoidalarga nisbatan hurmatsizlikka ko'z yuma olmaymiz".

"To'g'ri",- dedi Nasiba Oripova. "Biz - ijtimoiy ishchilar emas, o'qituvchilarmiz." Gulmira jamoani kuzatar ekan boshqa o'qituvchilarning rostdan ham videodan ta'sirlanganini payqadi. Videodan ta'sirlangan o'qituvchilar talaygina, keyingi rejaga o'tish ayni muddao edi.

U qat'iy ravishda davom etdi: "Ushbu videodagi qahramonlar boshidan kechirgan qiyinchiliklar, ba'zi o'quvchilarning ba'zi vaziyatlarda yomon xulq-atvori tufayli biz ishonmasligimizni eslatadi. Ammo, agar biz , o'z nuqtayi nazarimizni va yondashuvimizni o'zgartira olsak, ehtimol, biz yashirin iste'dodlarni kashf etamiz, ijobiy tomonlarini ko'ramiz va takomillashtirishga harakat qilamiz. Siz nima deb o'ylaysiz?"

Videodan ta'sirlangan ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi Muhabbat Egamberdiyeva shunday dedi: "To'g'ri, biz biroz mushohada yuritib, e'tiborga olishimiz va o'quvchilarimizdagi iste'dod va fazilatlarni kashf qilish uchun haqiqiy o'qituvchi bo'lishimiz kerak. Biz shunchaki salbiy xatti-harakatlarni jazolay olmaymiz. Sirk direktori muvaffaqiyatga erishdi. Biz ham qila olamiz". Shunda Gulmira strategik qadam tashladi ; u video haqida gapirishni to'xtatdi va mavzuni ochiq muhokama qilishga qaror qildi: "Xo'sh, keling, maktab tartib-qoidalari ustida ishlaylik".

Odob-axloq qoidalari ovoz chiqarib o'qildi, nomaqbul xatti-harakatlarning batafsil ro'yxati hamda huquqbuzarliklar va ularga tegishli jazolarning qisqacha tavsifi tuzildi. Maktabning ma'muriy xodimi Farida Umarova o'z fikrini bildirdi: "Biz o'quvchilarni uyda qoldirish orqali qanday jazolashimiz mumkin? Bu jazodan ko'ra ko'proq mukofotga o'xshaydi, dam olish kuni... bu yerda qanday jazo bor? Boshqa o'qituvchilarning ko'zlari katta ochildi.

Geografiya fani mutaxassisi Xurshid Xudorov qo‘shimcha qildi: "Ehtimol, biz o‘quvchilarni maktab hovlisini supurib, tozalashga majbur qilsak yaxshi bo‘lar edi." "Tozalash ... biz buni jazo deb ataymizmi?"- so‘radi Nasiba Oripova. “Bu maktabni tozalaganlar umrbod jazolanadi deganimi? Bu ularga noto‘g‘ri fikr berishi mumkin,- deb o‘ylamaysizmi? Garchi... agar, biz buni jamoat xizmati deb tasavvur qilsak, ehtimol, bu unchalik yomon bo‘lmaydi. Biz jazoni konstruktiv narsaga aylantiramizku. Maktab hovlisini tozalash bu- jazo emas, balki yashayotgan, ilm olayotgan hududiga nisbatan hurmat deb tarbiyalashimiz zarur”.

Bahs yana boshlandi. Biroq, bu safar boshqacha bo‘ldi. Turli xil qarashlar mavjud edi. Video xonadagi ba'zi odamlarni tahlil qilishga undadi, boshqalari esa jazo bilan kurashishning boshqa yo‘lini topish g‘oyasidan uzoqroq turishdi – ehtimol, avvalgidan ham ko‘proq.

"Xo‘sh, bu biz nimani maqsad qilganimizga bog‘liq: biz shunchaki jazolashni xohlaymizmi yoki jazolash orqali ijobiy narsalarni yaratmoqchimizmi?" “Biz ehtiyot bo‘lishimiz kerak. Agar tozalash yoki jamoat ishlarini bajarish jazo deb qaror qilsak, biz singdirmoqchi bo‘lgan qadriyatlarga zid ish qilgan bo‘lamiz”.

Gulmira Isoqovna o‘ylanibroq gap boshladi: “Menimcha, o‘quvchilarni noto‘g‘ri ish qilgani uchun jazolash o‘rinli, lekin o‘qishdan chetlashtirishdan saqlansa yaxshi bo‘lardi. Mening fikrimcha, bir guruh tuzilsa-da, odob-axloq qoidalari, maktab tartib-qoidalarini buzgan o‘quvchilar bilan ishlasa. Bunda o‘quvchilarni o‘z xatti-harakatlarini tahlil qilishi orqali xulosa qilishga undasak.” O‘qituvchilar bu taklifni ham qizg‘in muhokama qilishga kirishib ketishdi....

YAKUNLANMAGAN XULOSA

Gulmira Isoqovna o‘tirganlarning e‘tirozli fikrlarini tinglar ekan boshida og‘riq boshlanganini his qila boshladi. U maktabda mavjud tizimni o‘zgartirish kutilganidan ham qiyinroq ekanligini anglaganday edi. U maktab tartib-

qoidalarini o'zgartirish, shubhasiz, kerakligi, lekin avval maktabdagi an'analarni ham ko'rib chiqishi lozimligi haqida o'yladi.

Idealistik qarash tom ma'noda bosh og'rig'iga aylandi va Gulmira endi yig'ilishda diqqatini jamlab olmayotganini his qildi. Bir necha soat o'tgan bo'lsa ham, muhokama hali hanuz qizg'in o'tayotgan edi. Gulmiraning bosh og'rig'i kuchayib, o'zini yomon his qila boshladi. Endi Gulmira Isoqovnaning ko'ziga uni uyida kutayotgan bolalari va turmush o'rtog'i ko'rinib ketdi va hozir jon-jon deb o'z uyida bo'lib qolishni istardi...

Gulmiraning vaziyatiga ko'ra

(Standart: nizolarni hal qilish)

Ikki qarama-qarshi tomon o'rtasidagi tafovutni bartaraf etish uchun keyingi uchrashuvni qanday boshqargan bo'lardingiz?

A) Do'stona munosabatda bo'lib, har bir tomon uchun samimiy g'amxo'rlik ko'rsatish va tabassum qilish; har bir kishi o'z fikrini bildirish uchun uni berish; tomonlarga minnatdorchilik

B) Jiddiy yondashish va sabr qiling; xotirjam bo'ling; tafsilotlarni so'rang va qaror qabul qilish uchun vaqt ajrating; muammoni hal qiladigan yechimlarni rag'batlantirish

C) Yengil/qiziqarli yondashuvni qo'llang; o'zgarishga va moslashuvchan bo'lishga tayyorligini ko'rsatish; hazildan foydalanish.

D) Qattiq yondashish; vaziyatni dalillar bilan tushuntirish; tartib, tartib va qoidalarni izlang; o'zingizning yechimingiz bilan tayyorlang

(Standart: Ijobiy ta'lim muhiti)

Ushbu variantlardan qaysi biri o'quvchilarning ta'limini yaxshilash uchun maktab tartiblarini o'zgartirish uchun hamjamiyat qanday ishlashini ko'rsatadi?

- A) Siyosat bo'yicha xodimlar o'rtasida birlik
- B) Xodimlarning muvofiqligini ta'minlash uchun bevosita ma'muriyatdan ko'rsatma
- C) Ko'proq ma'lumot to'plash uchun bir vaqtning o'zida faqat bitta kontent jamoasi bilan siyosatni amalga oshirish
- D) Natijalarni solishtirish uchun rejani faqat bir nechta sinflarda boshlash

(Standart: Inklyuziva)

Ushbu siyosatlarning qaysi biri maktabdagi barcha talabalarga nisbatan qo'llanilishi kerak?

1. Talaba-o'qituvchi va talaba-xodim munosabatlari
2. Ta'limning muqobil usullari
3. Bezorilikka qarshi kurash
4. Ta'lim olish imkoniyati

A. Barcha tartib to'g'ri

- B. 1, 2, 3
- C. 1, 3, 4
- D. 1, 2, 4

(Standart: o'quv amaliyoti)

Qanday qilib qoidalar o'qituvchilar va talabalar o'rtasida ijobiy munosabatlarni o'rnatishga yordam beradi?

A) Ular o'qituvchilar va talabalar o'rtasida ishonchni mustahkamlaydi, o'quvchilarning o'zini

B) o'zi qadrlashini oshiradi va o'quv natijalarini oshiradi.

C) Ular butun maktabda yanada izchil intizom tizimini yaratishga imkon beradi.

D) Ular sinflar o'rtasidagi izchillikni ta'minlash uchun maktab miqyosidagi maqsadlarni tashkil etishga yordam beradi.

E) Ular suhbat va o'z-o'zini aks ettirishga asoslangan xatti-harakatlarni kutishning aniq tizimini amalga oshiradilar.

(Standart: belgilar ta'limi)

Mantiqiy oqibatlar bolaning xarakterini tarbiyalash bilan qanday bog'liq?

A) Mantiqiy oqibatlar qat'iy jazo kodeksidan foydalanadi.

B) Mantiqiy oqibatlar ko'pincha xatti-harakatni o'zgartirish uchun uyatdan foydalanadi.

C) Mantiqiy oqibatlar bolalarda ichki tushunish, o'zini o'zi boshqarish va qoidalariga rioya qilish istagini rivojlantirishga yordam beradi.

D) Mantiqiy oqibatlar tashqi nazorat yoki avtoritar intizom yordamida qoidalariga rioya qilishni talab qiladi.

3-KЎC
KEYS TOPSHIRIG'I
MAKTABNING YANGI RAHBARI

Mo'minova Nasiba Jo'rayevna 2023 yilning 16 noyabr kunidan maktab direktori lavozimiga tayinlanib, ish faoliyatini boshladi. Ish jarayonini maktabdagi kadrlar salohiyati bilan yaqindan tanishish bilan boshladi. O'qituvchilarning darslarini kuzatib, tahlil qildi. Davlat ta'lim standartlarini bajarilish hamda ichki monitoring natijalarini tahlil qila boshladi. O'rganish natijalaridan so'ng maktabda ta'lim sifatini oshirish maqsadida o'zining belgilagan Yo'l haritasi bilan pedagogic jamoani tanishtirdi va bu ishlarni tizimli amalga oshirishda o'zida ishonch hosil qildi.

Yo'l haritasida belgilangan asosiy bazifalaridan biri, bu o'qituvchilarga yuklatilgan darz soatlari no'g'ri taqsimot qilinganligi de belgilab qo'ydi.

Nasiba Jo'rayevna har bir masalani atroflicha kuzatib, hal qilish qobiliyatiga ega.

MAKTAB TARIXI

Nasiba Jo'rayevna yosh bo'lishiga qaramay 92 nafar pedagoglardan iborat katta jamoaga rahbar bo'ldi.

Nasiba shu maktabda 11 yil ta'lim olgan bo'lib, o'z ustozlari ishlayotgan jamoaga rahbarlik qila boshladi. Maktab bir vaqtlar o'z nufuziga ega bo'lgan, yutuqlari shahar, viloyat, Respublika miqyosida e'tirof etilgan. Mazkur maktabning bitiruvchilari nufuzli Oliygothlarini tamomlab davlat boshqaruvinig

turli sohalarida yetakchi rahbar lavozimlarida faoliyat yuritayotganlari ko'pchilikni tashkil etadi.

Har bir maktab turli bosqich va davrlardan o'tishi tabiiy bo'lganidek, ayni damda maktabning **fan olimpiadalarining natijalari hattoki shahar bosqichida ham natijaga ega emasligi, bibitruvchilarning OTMlarga kirish ko'rsatkichi pastligi, o'qituvchi va o'quvchilar tomonidan Milliy va Xalqaro sertifikatlariga ega emasligi, o'qituvchilarning malaka toifalarini oshirish ishlari ham yetarli emasligi** o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshirishda muammo bo'lib qolgan.

TASHABBUS

Yuqoridagi muammolarga yechim qidirgan Nasiba Jo'rayevna asosiy e'tiborni metod birlashmalar faoliyatiga ilmiy muhitni kiritish, zamonaviy o'qitish metodikalarini kiritish ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilarning dars taqsimotlariga qaratishni maqsad qilib qo'ydi. O'quv yilining yakunida yangi o'quv yiliga tahminiy o'quv reja asosida metod birlashma rahbarlari bilan birgalikda o'qituvchilarning dars taqsimotini amalga oshirdi va o'qituvchilarni dars taqsimoti bilan tanishtirdi.

MUNOSABAT

Shundan so'ng maktab direktori qabuliga matematika fani o'qituvchisi Eshmatova Odina kirib: "Dars taqsimotidan noroziman. 20 soat dars meni qoniqtirmaydi. Shu maktabda 20 yildan buyon ishlayman. Men har doim 30 soatdan dars olib ishlaganman, mendan ortsa, qolganlar oladi. Darslarimda "pashsha uchsa" bilinadi, o'qituvchilar gaplarimga kiradi, fan kabinetimni remont qilganman." deb norozilik bildirdi.

Ushbu vaziyat ustiga maktabning boshlang'ich kasaba yushmasi raisi bilan birgalikda biologiya fani o'qituvchisi Mamatxalilova Lazokat kirib kelishdi. Boshlang'ich kasaba yushmasi raisi: "Nasiba Jo'rayevna biologiya fani o'qituvchisi Mamatxalilova Lazokatning dars soatlarini qayta ko'rib chiqib, dars soatlarini ko'paytirib bering. Lazokat kreditga uy olgan. Turmush o'rtog'i xorijda ishlaydi. Shu sababli ko'p dars oladi"

Huddi shunday e'tirozlar ketma-ketligi ortdi.

TUB BURILISH

E'tirozlar ko'paygan sari, vaziyat chigallasha boshladi. Nasiba Jo'rayevna muammolarni tez hal qilishi kerak edi. Chunki bildirilayotgan e'tirozlar maktabda nosog'lom muhitni yaratilishiga zamin bo'lishi mumkin edi.

Nasiba Jo'rayevna Menenjerlik o'quv kurslaridan hamda ish jarayonidagi tajribasiga tayanib, maktab pedagoglari uchun "O'zbekiston Respublikasi Xalq

ta'limi vazirligi, Moliya vazirlisi, Sog'liqni saqlash vazirligining 2020-yil 20-iyundagi 8-MX, 28, 124/1-sonli "Umumta'lim muassasalarida sinflarni komplektlash hamda tarifikasiya ro'yhatlarini shakllantirish tartibi to'g'risida"gi Nizom va unda belgilangan talablar" mavzusida o'quv-seminar tashkilladi. Seminar ishiga o'zi rahbarlik qildi. O'qituvchilarni Nizomning barcha bandlari bilan batafsil tanishtirdi. Nizomning "Tarifikasiya ro'yhatlarini shakllantirish" 3-bob yuzasidan har fan o'qituvchisiga "O'z-o'zini baholash" metodikasi orqali o'z faoliyatini xolis baholash topshirig'i berildi.

T/r	Ko'rsatkichlar	Munosabat (+, -)
1	Xalqaro olimpiada g'oliblarini tayorlagan o'qituvchilar	
2	O'qituvchi bo'lib faoliyat yuritayotgan Xalqaro olimpiadalar g'oliblari	
3	Chet tili va STEAM fanlarida mutaxassisligi bo'yicha Xalqaro sertifikatlarga ega o'qituvchilar	
4	TOP-1000 Universitetlar reytingiga kiradigan dunyoning yetakchi Universitetlarini bitirgan o'qituvchilar	
5	Asosiy olimpiadalarining Respubluka bosqichi g'oliblarini tayorlagan o'qituvchilar	
6	O'qituvchi bo'lib faoliyat yuritayotgan asosiy olimpiadalarining Respubluka bosqichi g'oliblari	
7	Respublika bosqichidagi ko'rik-tanlovlarda (Yil o'qituvchisi) sovrinli o'rinlarga ega bo'lgan o'qituvchilar	
7	Oliy malaka toifasiga ega o'qituvchilar	
8	I malaka toifasiga ega o'qituvchilar	
9	Asosiy olimpiadalarining viloyat va tuman bosqichi g'oliblarining o'qituvchilari	
10	II malaka toifasiga ega o'qituvchilar	
11	Pedagogik yo'nalish bo'icha magistr darajasiga ega bo'lgan o'qituvchilar	
12	Belgilangan tartibda o'z fanidan o'tkazilgan nazariy va amaliy sinovlar natijasi bo'icha a'lo baholarga ega o'qituvchilar	
13	Oliy ma'lumotli toifasiz o'qituvchilar	
14	Qayta tayyorlash bo'yicha diplomga ega o'qituvchilar	
15	Oliy ta'lim muassasalarining pedagogic yo'nalish bo'icha bitiruvchi bosqich talabasi	
16	Pedagogik yo'nalish bo'yicha horijiy	

	davlatlarning oliygohlarini bitirgan, biroq diplom tan olinmagan o'qituvchilar	
17	Oliy ma'lumotli o'qituvchilar bilan ta'minlangunga qadar o'rta-maxsus professional ma'lumotga ega o'qituvchilar	
18	Oliy ma'lumotli o'qituvchilar bilan ta'minlangunga qadar umumta'lim muassasalarining tegishli mutaxassisligi bo'yicha rahbar xodimlar	

Ushbu metod orqali o'qituvchilar o'z faoliyatlarini baholashga kirishib ketishdi.

YAKUNLANGAN XULOSA

O'qituvchilar o'zlarini baholashgandan so'ng, matematika fani o'qituvchisi Eshmatova Odina o'z munosabatini bildirib, haqiqatdan ham dars taqsimoti to'g'ri qilinganligini, keying o'quv yilida o'z ustida ko'proq ishlashi, fan olimpidalariga o'quvchilarini puxta tayyorlashini, malaka toifasini oshirishini aytdi.

O'quv ishlari bo'yicha director o'rinbosari o'qituvchilar uchun bunday amaliy seminarlarni ko'plab o'tkazishga, o'qituvchilarning huquqiy, moliyaviy savodxonligini oshirish lozimligini ta'kidladi.

Nasibaning vaziyatiga ko'ra test:

1. Maktabdagi ta'lim sifatini oshirishda Nasibaning birinchi qadami nimalardan iborat edi?
 - A. Dars taqsimotini to'g'ri taqsimladi
 - B. Metod birlashmalar yig'ilishini o'tkazdi
 - C. Kadrlar salohiyatini o'rgandi va ichki monitoring tahlili**
 - D. Maktabning moddiy-texnika bazasini o'rgandi
2. Dars soatlar setkasi qaysi hujjat asosida ajratiladi?
 - A. Dars jadvali
 - B. Tayanch o'quv reja
 - C. 2020-yil 20-iyundagi 8-MX, 28, 124/1-sonli "Umumta'lim muassasalarida sinflarni komplektlash hamda tarifikasiya ro'yhatlarini shakllantirish tartibi to'g'risida"gi Nizom**
 - D. To'g'ri javob yo'q

3. Matematika fani o'qituvchisi O.Eshmatovaning e'tirozini director qanday qanoatlantirda?
- A. Kabinetini ta'mirlaganligini inobatga oldi
 - B. Metod birlashma yig'ilishini o'tkazdi
 - C. Kasaba uyishma raisi bilan dars taqsimoti to'g'ri qilinganligini tahlil qilib berdi
 - D. "O'z-o'zini baholash" metodi orqali

4-КЭС

KEYS TOPSHIRIG'I

MAKTABNING YANGI RAHBARI

Соҳиба Алиевна maktab direktori bo'lib o'z faoliyatini boshlagan maktab туманда ўқувчилар ўртасида ҳуқуқбузарлик бўйича юқори ўринларни эгалаган таълим муассаларидан бири эди. У иш фаолиятини бошлаганига 3 oy bo'lgan bo'lsa, u bu vaqt davomida rahbar sifatida maktab ўқувчиларини kuzatar va tahlil qilar ekan, u maktab ўқувчиларининг айримларида мактабнинг одоб-ахлоқ қоидаларига риоя қилмасликлари айрим ҳолларда эса бўйсинмаслик оқибатида ҳуқуқбузарликлар содир этганлик ҳолатларининг гувоҳи бўла бошлади. Айниқса бу ҳолат асосан юқори синф ўқувчиларининг орасида борлиги уни ташвишга солди. Соҳиба Алиевна ташаббус кўрсатиб мактабда ўқувчиларни тартиб-интизомини тўғри йўлга солиш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш учун фаол ҳаракат бошлашга қарор қилди. Янги раҳбар мактаб ўқувчилар ўртасида зарарли одатларга ўзгартириш киритишни муҳокама қилиш мақсадида мактаб жамоасини

фаоллар залига йиғар экан, ўз олдига қўйган мақсадига эришишига ишонар эди.

Замонавий билим ва тажрибага эга бўлган Соҳиба Алиевна ўз олдига қўйган мақсадига эришишга умид қилар энг асосийси амалга оширмоқчи бўлган иши алоҳида тарбияга муҳтож бўлган ўқувчилар томонидан содир этиладиган ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликларининг олдини олишга сабаб бўлишини билар эди.

МАКТАБ ТАРИХИ

Соҳиба Алиевна бу мактабга келганида, мактаб лойиҳавий қувватига нисбатан кам ўқувчи билан ишлар, мактаб жамоаси 52 нафардан иборат педаголарни ўз ичига олган эди. Педагоглар ичида “ мактабнинг виждонлари” бўлган фидойий устозлар билан бир қаторда, ҳамма нарсадан “норози бўладиган “ қатлам ҳам мавжуд эди. Мактаб биноси 1936 йилда қурилган. Ҳозирги кунда “Маданий меърос объекти” рўйхатидан жой олган бўлиб, мукамал таъмирга муҳтож ҳолга келиб қолган. Юқоридаги объектив ва субъектив сабаблар ўзига яраша муоммоларни келтириб чиқарган эди:

- ўқувчилар ўртасида ҳуқуқбузарликлар туфайли мактабнинг “қизил ҳудуд” тоифасига кириб қолганлиги, (Ўзбекистон Республикаси Президентининг 11.05.2022 йил ПҚ- 241 -сон Қарорида кўрсатилган яшил, қизил, сариқ тоифалар)

- кам қувватли мактаблар қаторидан жой олиши ,

- синф раҳбарлар орасида масъулиятнинг пасайиб кетганли.

TASHABBUS

Bunday muammolarga yechim qidirgan Соҳиба Алиевна, avvalo, мактабнинг ички рўйхатида турадиган ўқувчиларнинг тартиб интизомига ҳамда оилавий шарт- шароитларига эътибор қаратиш керак, - degan fikrga

keldi, shuningdek, бу масалани атрофлича кўриб chiqish maqsadida, darsdan keyin soat 15:00 da maxsus yig'ilish o'tkazilishi haqida jamodagilarga e'lon qildi.

MUNOSABAT

Сохиба Алиевна бугунги кун тартиби билан жамоани таништириб чиқар экан, диққат билан ҳар бир педагогони кузатишга ҳаракат қилди. Чунки уларнинг юз тузилишларидаги ифода бугунги мажлиснинг қандай яқунланишини олидиндан билишнинг 30% ни ташкил этар эди. У кун тартибидаги масала энг аввало синф раҳбарларга тегишли эканлигини таъкидлаши билан жамоада жонланиш ҳаракатларни юзага келтирди. Директор мактабнинг “қизил” ҳудудда эканлиги ва “яшил” тоифага ўтиш мактаб жамоасининг энг биринчи вазифаси эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтар экан шу билан бир қаторда ҳуқуқбузарликни содир этаётган ўқувчиларнинг ота оналарига нисбатан ҳам чора кўриш керак деган фикрни ўртага ташлади. Шунда биринчи бўлиб ММИБДЎ катъий овозда ўз эътирозини билдирди “ Ўқувчиларнинг ҳуқуқбузарликларига қарши уларнинг ота оналарига нисбатан чора кўриш бу мактаб инспектор психологнинг вазифасига киради”. Мактаб инспектор психологи Жамшид Садриев кескин ўз фикрини билдирди “ Мен ўқувчиларга ёки уларнинг ота оналарига нисбатан чора кўришим учун мактаб жамоаси томонидан менга ёзма “билдирги “ берилиши керак, ўз ўзимдан чора кўраолмайман” деб эътироз билдирди. Муҳокамага қўшилган ўғил болалар технология фани ўқитувчиси Хусан Ҳайдаров” Мактаб ўқувчилари томонидан тартибсизликлар, ҳуқуқбузарликлар содир этилганда, жазосиз айрим ҳолларда эътибосиз қолиб кетганлиги туфайли шундай аҳволга келиб қолганмиз” дея ўз фикрини билдирди. Тарих фани ўқитувчиси Саида Музаффарова кесатган овозда “Хўш ҳуқуқбузар ўқувчиларимизга қандай чоралар кўрасизлар, айнан шундай ўқувчиларимизнинг ота оналари билан

бир тўқнашиб кўрингларчи,шунда кўраман аҳволимизни” дея ҳаммага бир бир кўз ташлаб қўйди.

Инглиз тили ўқитувчиси Зиёда Арипова луқма ташлади: Муаммомиз катта! Ўқувчиларимиз одоб-ахлоқ қоидаларига амал қилмас экан ҳуқуқбузарликнинг олдини олишимиз қийин, уларга ёки уларнинг ота оналарига нисбатан кескин чора кўришимиз керак.

Сохиба Алиевна ўқитувчиларнинг фикрларини,таклифларини,эътирозларни эшитар экан мактабнинг “қизил” худудга тушишида алоҳида рол ўйнаган ўқувчилар билан қандай ишларни амалга ошириш кераклиги ҳақида ўйлай бошлади.Алоҳида тарбияга муҳтож ўқувчилар тарбиясини ижобий томонга ўзгартиришда фақат мактаб жамосигина эмас балки бошқа ҳамкор ташкилотларни ҳам жалб қилиш кераклигини тушуниб етди.

TUB BURILISH

Баҳс қизқин давом этар,сўзга чиқувчиларнинг айримлари ўқувчиларни конун доирасида эмас балки фақат тушунтириш йўли билан тартиб интозомга чақириш керак деса,айримлари баъзи ўқувчиларни фақат тушунтириш йўли билан тартибга чақириш имкони йўқлигини айтар эди.. Сохиба Алиевна барча изохларни қоғозга тушириб борар экан,бу масалада ўзининг амалга оширмақчи бўлган режасини жамоага тушунтириш кераклигини англади, чунки мажлис шу тариқа давом этадиган бўлса ҳеч қандай тўғри ечим топиш мумкин эмаслиги аллақачон тушуниб етган эди.

Сохиба Алиевна педагогик жамоага ҳар бир ўқувчи алоҳида шахс эканлигини,тарбия беришда барча ўқувчиларга бир хил ёндошув тўғри

ечимга олиб келмаслигини,уларнинг оилавий шарт шароитлари,оилавий муҳитларини ҳисобга олиш энг муҳим омил эканлигини ,айрим ўқувчиларни тартибга келтириш учунуларнинг ота оналарига қонун доирасида чора кўришлик кераклигини тушунтиришга ҳаракат қилди.

Сохиба Алиевна ўз фикрини тугатган заҳоти ингилиз тили фани ўқитувчиси, 11в -синф раҳбари Шохида Ахмедова кескин ўз эътирозини билдирди “Шунда биз синфимиздаги 30 -35- нафар ўқувчиларнинг ота онаси ким,оилавий муҳити қандай,қандай шарт шароитда яшийди,бирма бир ўрганиб чиқишимиз керакми? Бунга бизнинг вақтимиз етармикан?” Шохида Ахмедованинг фикрини 9Г- синф раҳбари Машкура Бердиева давом эттириб “Ўқувчининг таълим тарбиясидаги камчиликлар учун ота оналарнига нисбатан чора кўриладиган бўлса,мактабда қандай тўполон кўтарилишини ҳали гувоҳи бўлмагансиз,шундай ота оналар борки фарзандига тўғри танбех берсангиз ҳам,мактабни айбдор қилишади Сохиба Алиевна ”.

YAKUNLANMAGAN XULOSA

Сохиба Алиевна ўтирганларнинг эътирозли ҳамда кун тартибидаги масалани қўллаб қувватловчи фикрларини тинглар экан иккиланувчи фикрлар миясида ғужғон ўйнаётганлигини ҳис қила бошлади.У ўзи режалаштираётган ишларни амалга ошириш анча қийин бўлишини энг аввало ота оналарнинг қаршилигидан ташқари бу ўзгаришларга мактаб жамоасининг ўзидан ҳам хайрохоҳ эмаслар мавжудлиги уни режаларини чалкаштириб юборди.

Мактабдаги туб ўзгаришларни энг аввало педагог ва ўқувчиларнинг бурчларининг англатишдан бошламоқчи бўлган Сохиба Алиевна қаттиқ

тўсиққа учраганлигини ҳис қилиб бир муддат ўзининг
иккиланаётганлигини ҳис қилди...

Gulmiraning vaziyatiga ko'ra

(Standart: nizolarni hal qilish)

Мактабдаги мавжуд муаммони ижобий ҳал қилиш учун кейинги
йиғилишни қандай режа асосида бошқарган бўлардингиз?

A) Эҳтимоллар назариясига мурожаат қилинг; ҳар бир берилган
фикрдан натижа топишга интилиш, танқид ва рағбатни тенг олиб
бориш; ҳар бир фикр билдирган ходимингизни қўллаб қувватлаб
туриш.

**B) Режангизни аниқ ифодаланг; хотиржам бўлинг; муаммоларни
тўлиқ аниқланг ва тўғри қарор қабул қилиш учун вақт
ажратинг; мавжуд муаммони тўғри ҳал қилишга қаратилган
фикрларни инобатга олинг.***

C) Кўтаринки кайфият усулидан фойдаланинг; Жараёнга
мосланувчанлик қобилиятингизни кўрсатинг ва жамоангизни ана шу
вазиятга мослашишига ёрдам беринг.

D) Жиддий ёндошинг; мавжуд муаммоларнинг оқибатларини
тушунтиринг; нотўғри фикрларга танқидий муносабат билдиринг.

(Standart: Ijobiy ta'lim muhiti)

Куйидаги вариантлардан қайси бири ўқувчиларнинг
ҳуқуқбузарликларининг олдини олиш ҳамда уларнинг соғлом таълим олиш
муҳитини таъминлайди?

- A) Ўқувчиларнинг иқтисодий эҳтиёжларини таъминлаб туриш орқали
- B) Қаттиқўллик сиёсати ҳамда тарбиялаш усулини қўллаш орқали
- C) **Одоб ахлоқ нормаларига риоя қилишни ўргатиш орқали ***
- D) Ота оналарнинг ҳуқуқларининг тушунтириш орқали

(Standart: Inklyuziva)

Ушбу қонунларнинг қайси бири алоҳида тарбияга мухтож ўқувчиларни соғлом муҳитга қайтариш учун қўлланилиши мумкин ?

- 1.Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисида кодекс (47 - модда)
- 2.Ҳуқуқбузарлик профилактикаси тўғрисида (ЎРҚ - 371. 17 - модда)
3. Вояга етмаганларга ижтимоий - ҳуқуқий ёрдам кўрсатишни янада такомиллиштириш чора - тадбирлари тўғрисида (ВМ нинг 490 -сон қарори)
4. Вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида (ЎРҚ - 263)

A. Barcha tartib to'g'ri *

- B. 1, 2, 3
- C. 1, 3, 4
- D. 1, 2, 4

(Standart: o'quv amaliyoti)

Қандай ишлар мактабда ўқитувчилар ва ўқувчилар ўртасидаги муносабатларни тартибга солиши ва соғлом муносабат ўрнатиши мумкин

деб ўйлайсиз?

A) Ўқитувчилар ва ўқувчилар ўртасидаги дўстона муносабат, ўзаро ишонч,ўз - ўзини бошқаришга берилган имконият,ижодий фаолиятга берилган йўналишлари орқали;*(тажрибага таянган ҳолда)

B) Бутун мактабда янада изчил интизом тизимининг яратилиши, ўзаро ишонч орқали;

C) Синфлар ўртасида соғлом рақобатни шакллантириш, давра суҳбатларини ташкил этиш орқали;

D) Мактаб маъмурияти, инспектор ғ психологи ва синф раҳбарларнинг қонун доирасида интизомни қатъий талаб қилишлари орқали.

(Standart: belgilar ta'limi)

Mantiqiy oqibatlar bolaning xarakterini tarbiyalash bilan qanday bog‘liq?

A) Mantiqiy oqibatlar qat'iy jazo kodeksidan foydalanadi.

B) Mantiqiy oqibatlar ko‘pincha xatti-harakatni o‘zgartirish uchun uyatdan foydalanadi.

C) Mantiqiy oqibatlar bolalarda ichki tushunish, o‘zini o‘zi boshqarish va qoidalarga rioya qilish istagini rivojlantirishga yordam beradi.

D) Mantiqiy oqibatlar tashqi nazorat yoki avtoritar intizom yordamida qoidalarga rioya qilishni talab qiladi.(шу вариантга озгина қийналдим

5-KƏC

Ushbu vaziyatda Sohiba Aliyevna tomonidan maktabdagi ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan. Shuningdek, ta'lim muassasalaridagi mashg'ulotlarga uzrli sabablarsiz kelmayotgan yoxud muntazam ravishda qatnashmayotgan o'quvchilarga nisbatan dastlab qanday chora amalga oshirilishi lozim hisoblanadi.

A. Ularning ota-onalariga voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi to'g'risidagi qonunning mazmun mohiyatini tushuntirish.

B. Ular orasidan yakka tartibdagi profilaktika ishi olib borishi lozim bo'lgan o'quvchilarni aniqlash va ular haqida ichki ishlar organlariga ma'lum qilish.

C. Ularning ota onasiga O'zbekiston Respublikasi ta'lim to'g'risida gi qonuni mazmun mohiyatini tushuntirish.

D. Ularning ota onalariga nisbatan O'zbekiston Respublikasining ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi ni 47- moddasiga binoan chora ko'rish

2. Ijtimoiy jihaddan havfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmagan bilan yakka tartibdagi profilaktika ishini olib borish davomida qo'yidagilardan qaysi birini amalga oshirish qonunchilkda KO'RSATILMAGAN.

A. Voyaga yetmaganga huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy xatti-harakatlar sodir etishining oqibatlari tushintiriladi.

B. Voyaga yetmaganning huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy xatti-harakatlar sodir etishi sabalari va shart-sharoitlari aniqlanadi hamda ularni bartaraf etishga doir chora-tadbirlar ko'riladi.

C. Voyaga yetmaganni huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarni sodir qilishga jalb etilayotgan shaxslar aniqlanadi va ularni belgilangan tartibda javobgarlikga tortishga doir chora tadbirlar ko'riladi.

D. Voyaga yetmaganda huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarni boshqa sodir etmasligi haqida tushintirish xati olinadi.

3. Quyidagilardan qaysi biri Sohiba Aliyevnaning vaziyatida maktabdagi alohida tarbiyaga muhtoj o'quvchilarni sog'lom muhidga qaytarishda huquqiy asos sifatida FOYDALANA OLMAYDI?

A. O'zbekiston Respublikasinig "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni (O'RQ-637-son 51-modda)

B. O'zbekiston Respublikasi "Huquqbuzarlik profilaktikasi to'g'risida"gi qonuni (O'RQ - 371. 17 - modda)

C. O'zbekiston Respublikasi oliy majlisning bola huquqlari bo'yicha vakili (bolalar ombutsmeni) to'g'risidagi qonuni (O'RQ-917. 5-modda)

D. O'zbekiston Respublikasi "Ma'muriy javobgarlik to'g'risida"gi kodeksi (47 - modda)

6-KEYS TOPSHIRIG'I

YANGI MAKTAB YANGI MUHIT

Dilbar G'ulomovnaning 30 yildan ortiq xalq ta'limi sohasida pedagogik tajribasi bor. U maktab direktori bo'lib 15 yildan ortiq ishlagan. Uni ushbu yangi ochilgan maktabga shaxsan davlat raxbarining o'zi tayinlashi ham rahbarga bildirilgan ishonchni anglatadi va o'z o'rnida ulkan ma'suliyat yuklaydi. Sababi yangi dizayndagi, barcha shart-sharotlarga ega ushbu ta'lim maskani nafaqat O'zbekistonlik balki chet ellik tashrif buyuruvchilarning ham tashrif qog'ozi vazifasini o'tashi lozim edi. Bunga qadar, shunday maktablar, zamonaviy standartlarga javob beradigan muassasalar, davlat maktablari orasida deyarli yo'q edi. Mutlaqo yangi hududda, yangi turar joy mavzesida joylashgan ushbu maktab o'z faoliyatini boshlaganiga 15 kun ham o'tmasidan Respublika bo'ylab karantin joriy etildi. Bu o'sha butun dunyoni larzaga solgan COVID-19 pandemiyasi edi. Yangi maktab, yangi jamoa, yangi o'quvchilar, shaharning turli burchaklaridan ko'chib kelgan va asosiy qismi nogiron, ijtimoiy himoyaga muhtoj, kam ta'minlangan oilalar yashaydigan mahalla.

2003-yil joriy etilgan "Maktab-mahalla-ota-ona" tamoyili bugunga qadar o'z mohiyatini yo'qotgani yo'q. Bolani tarbiyasi va ta'lim olishida oilaviy muhit muhim rol o'ynaydi. Vaziyat jiddiy... Hali jamaoni shakllantirib ulgurmagan, moddiy texnik bazani to'liq ro'yxatdan o'tkazib ulgurmagan, o'quvchilarning soni, sinflarning shakllanishiyu, maktab xujjatlari yaratilib ulgurilmagan bir paytda online ta'limga o'tish rahbarga 2 xissa yuk bo'lar edi. U vaziyatni kuzatar va tahlil qilar ekan, u tashabbus ko'rsatib, maktabni ichki takomillashtirish loyihasini amalga oshirishga qaror qildi. Eng avvalo, har bir

pedagog kadri avval imtihon, keyin suhbat asosida ishga qabul qilib, ulardan salohiyatlilarini tanlab olishga urinar edi. Bunda o'qituvchining til bilish darajasidan tortib barcha pedagogik kriteriyalari inobatga olindi. Maktabda erkak pedagog xodimlar salmog'ini oshirishga ham jiddiy e'tibor berdi.

Dilbar G'ulomovna optimist lider sifatida har doim har qanday vaziyatga ijobiy yondashish tarafdori edi. Universitetda ta'lim olish jarayonidayoq u o'z o'quvchilarining ta'lim olishi uchun vaqt, resurs va boshqa muhim bo'lgan moddiyatni to'g'ri sarflash zarurligiga ishonch hosil qilgan edi. U o'z mutaxassisligi bo'yicha o'qituvchi sifatida faoliyat yuritarkan, shogirdlarining e'tirofi va hurmatiga sazovor bo'ldi, o'quvchilarining ilmiy yutuqlari, o'zining shaxs sifatidagi samimiyati- jamoadoshlarining ham unga bo'lgan ehtiromini oshirdi. Natijada, mana u bugun kattagina jamoaning yetakchisi, shaharda eng salohiyatli maktab rahbarlaridan biridir.

MAKTAB TARIXI

Dilbar ushbu maktabda ish boshlaganida 2020-yil 2-mart sanasi edi. Shu vaqtda davlat rahbari tomonidan maktab direktori etib tayinlandi. Va ushbu maktabga Prezidentning tashrifi davomida unga bildirilgan ulkan ishonch va hududda ta'limni rivojlantirish undan tinimsiz mehnat, iroda, kuch talab qilardi. Maktab yangi ochilganligi sababli o'quvchilar shaharning turli hududlardagi maktablarida o'qigan va ularning xujjatlarini olib kelishi o'quvchilarni xatlov asosida yig'ib olish juda og'riqli masala edi. Maktab 1680 o'ringa mo'ljallangan bo'lib maktabga chiqadigan o'quvchilar soni esa 2700 nafardan ortiq edi. U 1-sinf dan 11-sinfgacha 2 mingdan ortiq o'quvchilari bo'lgan, katta oilaga o'xshagan, maktabning bir qismi bo'lgan dastlabki kunini hech qachon unutmaydi.

Har bir maktab turli bosqich va davrlardan o'tishi tabiiy bo'lganidek, ayni damda maktab joylashgan hudud yangi, aholi kam daromadli, ijtimoiy himoyaga muhtoj va kam ta'minlangan qatlam. Rahbar oldida turgan muammolar:

- maktab pedagogik jamoasini shakllantirish;
- maktabning ustavidan tortib, uning yuridik maqomini shakllantirishgacha bo'lgan barcha jarayonlarni amalga oshirish;
- o'quvchilar orasida odob-axloq va intizom masalasi,
- o'quvchilarni maktabga kelishini karantin talablari yumshagandan so'ng darslarga muntazam ishtirokini ta'minlash
- oliy o'quv yurtiga kirish ko'rsatkichlarini bajarish.

TASHABBUS

Bunday muammolarga yechim qidirgan Dilbar G'ulomovna, karantin talablari yumshatilishi va xodimlarga ishga ruxsat etilishi bilan avvalo, ta'lim sifatiga va ma'naviy muhitga e'tibor qaratish kerak, - degan fikrga keldi, shuningdek, maktabning tartib-intizomi masalasini ham ko'rib chiqish maqsadida, Kengash chaqirdi. Ushbu pedagogik Kengashda avvalo komissiya va qo'mitalarni saylab olish lozim. Sababi Kengash bilan qilingan ish besamar bo'lmaydi. Kuzatuv Kengashi ota-onalar bilan ishlash, sinf rahbarlar, metod birlashmalarga rahbarlar saylanib, maxsus komissiya a'zolari safiga kiritildi. Maktabda yana bir mavjud muammolardan biri bu kredit asosida topshirilgan yangi ko'p qavatli uylarda yashaydigan aholi farzandlarining tahsil olishi. Bunda oilaning har ikki boshchisi ota va ona ham ishlashga majbur ekanligi. Ota-ona kun davomida ishda bo'lib farzandlar esa ko'chada darsdan so'ng qarovsiz qolib ketayotganligi sababli maktabda boshlang'ich sinflar uchun kuni uzaytirilgan sinflar tashkil qilish kerakligini tushundi.bunda o'quvchilar ertalab 8 dan kechki 5 gacha maktabda bo'lib, maktab darslaridan tashqari qo'shimcha to'garaklarga ham borishadi.tushlikni ham maktabda beriladi. Bunda ota-onalat farzandlarini qo'shimcha to'garaklarga boshqa joyga olib borishlariga majbur bo'lishmaydi. Masalan darsdan keyin dutor, doira, sport shaxmat kabi to'garaklarga, ingliz va rus tili fan to'garaklariga qatnashishlari mumkin bo'ladi.

MUNOSABAT

Turli joylarda, turli sharoitlardagi maktablarda va turli lavozimlarda ishlab kelgan pedagoglarning munosabati ham rahbarga turlicha bo'ladi. Kimdir rahbar bo'lib ishlagan, kimdir rahbar o'rinbosari bo'lib ishlagan, yana kimdir endi ish faoliyatini boshlamoqda bugungi kunda barchalari pedagog bo'lib yangi tashkil etilgan matabda o'z ish faoliyatlarini boshlamoqdalar. Albatta, vaziyat va munosabatni avvalgi ish joylari bilan solishtirishlari tabiiy hol.

O'qituvchilar tomonidan bildirilgan fikrlar, savollar shu qadar ko'p ediki, Dilbar G'ulomovna ularning birortasiga ham javob berishga ulgurmas edi. Sinf raxbarlar o'quvchilarning tartibsizligi, oilaviy muhiti va darslarga kelmasdan ko'chada ishlab yurganligi to'g'risida gapirsa, yana boshqalari qizlarning odob-axloqi haqida, yana kimdir tarbiyasi og'ir o'quvchilarni ro'yxatga olish lozimligi, ularga qat'iy chora ko'rish haqida gapirar edi.

Dilbar G'ulomovna o'qituvchilarning so'zlarini tinglar ekan, o'zi amalga oshirishni rejalashtirayotgan o'qituvchilar uchun kasbiy rivojlanish darslari haqida o'ylardi. U yangi tartib-qoidalar faqatgina jazo maqsadida emas, balki o'qituvchi va o'quvchi orasidagi munosabatni ijobiy tomonga o'zgartirishi lozimligi haqida fikr yuritardi.

O'qituvchilarning fikrlari uning uchun yangilik emas edi; u o'qituvchilar bilan individual suhbatlar jarayonida holatni yaxshigina tasavvur qilgan edi. Maktabning samarali ishlashiga yordam beradigan o'zgarishlarni maktab tartib-qoidalarida aks ettirish yo'lini topa olishi u uchun muhim edi. Dilbar G'ulomovna barcha hamkasblarining fikrlarini tinglab, ushbu muvofiqlashtiruvchi yig'ilishga kelganlarning barchasiga o'z minnatdorchiligini bildirdi. Bilaman, har biringiz ushbu maktab jamoasining muhim qismi hisoblanasiz. Biz intizom va maktab hayotida muhim o'rin egallaydigan tartib-qoidalariga kiritmoqchi bo'lgan o'zgarishlar bizning ta'lim maqsadlarimizda o'z aksini topishi darkor"

“Siz shunday deb,- o‘ylaysiz, Dilbar G‘ulomovna! Lekin bunday tartibi yomon, aksariyatining oilaviy muhiti tarbiyasiga ta’sir qilgan o‘quvchilarga dars o‘tish qanchalar qiyin ekanini bilsangiz edi”,- dedi biologiya o‘qituvchisi Shaxnoza Mamatova.

O‘quvchilarning etikasiga ota-ona mas’ul ekanligini aytgan geografiya fani o‘qituvchisiga javoban ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi Madina Ismoilovanning xitobi eshitildi: “Biz hamma narsani o‘quvchilarning oilalariga topshira olmaymiz. Pedagog sifatida bizning vazifamiz nima?”

“Nimalar deyayapsiz? Bu axloqi butunlay izdan chiqqan, bezorilarni biz qayta tarbiyalaymizmi yoki ularga ta’lim beramizmi? Nega ularning axloqiga ham javobgar bo‘lishimiz kerak? Meni buning uchun ishga olishmagan!” , - deya qizishdi matematika o‘qituvchisi Maqsuda Muhammedjanovna.

TUB BURILISH

Bahs davom etgani sari vaziyat chigallasha boshladi. Dilbar G‘ulomovna barcha izohlarni kesib tashlashi kerakligini, o‘z pozitsiyasini jamoaga anglatishi lozimligini tushundi, chunki bildirilayotgan qarama-qarshi fikrlar bu yig‘ilishni tartibsizlikka aylantirib yuborishi mumkin edi.

U kayfiyatni ko‘tarishga urinib, shunday dedi: “Men sizning barcha fikringizni eshitaman va tushunaman, lekin bu uchrashuvni davom ettirishimiz muhim. Keling, ushbu oldimizda turgan muammo ustida bosh qotiraylik. Boshlanishiga men sizga **“Miyamizdagi kinoteatr”** nomli motivatsion videoni taqdim etaman. Keling, birgalikda tomosha qilamiz. O‘ylaymanki, bu sizga qiziqarli bo‘ladi”

Dilbar G‘ulomovna ushbu motivatsiya beruvchi video orqali har bir o‘qituvchining mehnat obyekti hisoblangan o‘quvchining iqtidorini kashf etish va rivojlantirish, hattoki imkoniyatlari past bo‘lgan sinflarda ham mukammal natijaga erishish mumkinligini jamoasiga uqtirishni maqsad qilgan edi. Video tugagach, direktor so‘radi: “Bu voqea haqida qanday fikrdasiz? Biz bunga

qanday munosabatda bo'lishimiz mumkin? Bizning holatimizda ushbu video qanday namuna bo'la oladi ?

Rus tili o'qituvchisi Nazokat Anvarovna direktorning gapini bo'lib, luqma tashladi: "Biz bu yerda videoni tahlil qilish uchun emas, biz maktab tartib-qoidalarini ko'rib chiqish va o'zgartirish uchun kelganmiz. O'quvchilar intizomini yaxshilashimiz kerak, qoidalarga nisbatan hurmatsizlikka ko'z yuma olmaymiz".

"To'g'ri",- dedi Nasiba Oripova. "Biz - ijtimoiy ishchilar emas, o'qituvchilarmiz." Dilbar G'ulomovna jamoani kuzatar ekan boshqa o'qituvchilarning rostdan ham videodan ta'sirlanganini payqadi. Videodan ta'sirlangan o'qituvchilar talaygina, keyingi rejaga o'tish ayni muddao edi.

U qat'iy ravishda davom etdi: "Ushbu videodagi qahramonlar boshidan kechirgan qiyinchiliklar, ba'zi o'quvchilarning ba'zi vaziyatlarda yomon xulq-atvori tufayli biz ishonmasligimizni eslatadi. Ammo, agar biz , o'z nuqtayi nazarimizni va yondashuvimizni o'zgartira olsak, ehtimol, biz yashirin iste'dodlarni kashf etamiz, ijobiy tomonlarini ko'ramiz va takomillashtirishga harakat qilamiz. Siz nima deb o'ylaysiz?"

Videodan ta'sirlangan ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi Madina Ismoilova shunday dedi: "To'g'ri, biz biroz mushohada yuritib, e'tiborga olishimiz va o'quvchilarimizdagi iste'dod va fazilatlarni kashf qilish uchun haqiqiy o'qituvchi bo'lishimiz kerak. Biz shunchaki salbiy xatti-harakatlarni jazolay olmaymiz. Sirk direktori muvaffaqiyatga erishdi. Biz ham qila olamiz". Shunda Dilbar G'ulomovna strategik qadam tashladi ; u video haqida gapirishni to'xtatdi va mavzuni ochiq muhokama qilishga qaror qildi: "Xo'sh, keling, maktabda ta'lim sifatini oshirish haqida o'ylaylik".

Barcha o'qituvchilardan taklif aytishlarini so'radi. Hamma o'z fiklashi va dunyoqarashidan kelib chiqib takliflarni ayta boshladi. Shunda barcha pedagoglar bilan "Metodikalar yarmarkasi" tashkil etilishi reja qilib olindi.

Bunda har bir fan o'zidan kelib chiqib zamonaviy o'qitish metodikalrini taqdim etadi.

Jismoniy tarbiya fani mutaxassisi Dilmurod Yog'murov qo'shimcha qildi: "Ehtimol, biz o'quvchilarni maktab hovlisini supurib, tozalashga majbur qilsak yaxshi bo'lar edi." "Tozalash ... biz buni jazo deb ataymizmi?"- so'radi Nasiba Oripova. "Bu maktabni tozalaganlar umrbod jazolanadi deganimi? Bu ularga noto'g'ri fikr berishi mumkin,- deb o'ylamaysizmi? Garchi... agar, biz buni jamoat xizmati deb tasavvur qilsak, ehtimol, bu unchalik yomon bo'lmaydi. Biz jazoni konstruktiv narsaga aylantiramizku. Maktab hovlisini tozalash bu- jazo emas, balki yashayotgan, ilm olayotgan hududiga nisbatan hurmat deb tarbiyalashimiz zarur".

Bahs yana boshlandi. Biroq, bu safar boshqacha bo'ldi. Turli xil qarashlar mavjud edi. Video xonadagi ba'zi odamlarni tahlil qilishga undadi, boshqalari esa jazo bilan kurashishning boshqa yo'lini topish g'oyasidan uzoqroq turishdi – ehtimol, avvalgidan ham ko'proq.

"Xo'sh, bu biz nimani maqsad qilganimizga bog'liq: biz shunchaki jazolashni xohlaymizmi yoki jazolash orqali ijobiy narsalarni yaratmoqchimizmi?" "Biz ehtiyot bo'lishimiz kerak. Agar tozalash yoki jamoat ishlarini bajarish jazo deb qaror qilsak, biz singdirmoqchi bo'lgan qadriyatlarga zid ish qilgan bo'lamiz".

Dilbar G'ulomovna o'ylanibroq gap boshladi: "Menimcha, o'quvchilarni noto'g'ri ish qilgani uchun jazolash o'rinli, lekin o'qishdan chetlashtirishdan saqlansa yaxshi bo'lardi. Mening fikrimcha, bir guruh tuzilsa-da, odob-axloq qoidalari, maktab tartib-qoidalarini buzgan o'quvchilar bilan ishlasa. Bunda o'quvchilarni o'z xatti-harakatlarini tahlil qilishi orqali xulosa qilishga undasak. Qolaversa ularni o'sha buzg'unchilikka sarflayotgan enrgiyasini sportga sarflasin, masalan eng tarbiyasi og'ir, ammo jismoniy sog'lom bolalarni yig'ib bir jamoa tuzamiz ulardan "Regbi" sport turi bo'yicha eng yaxshi sportchilarni chaqiramiz. Buning uchun regbi bo'yicha yaxshi mutaxasis trenerlar bilan

hamkorlikni yo'lga qo'yamiz dedi. Trabiyasi og'ir qizlar va iqtidorli oq'uvchilarni yig'ib teatr jamoasini shakllantirsa bo'ladi, oshpazlik yoki tikuvchilik kurslarini tashkil qilishingiz mumkin, yoki maktabga bo'yanib keladigan soch o'stirib yuradigan o'quvchilarni sartaroshlik kurslarini tashkil etib o'zlarini mas'ul qilib qo'yish maqsadga muvofiq bo'ladi. Esingizda bo'lsin iqtidorsiz bola bo'lmaydi. Hammaning ham bir sohaga layoqati bo'ladi. Siz pedagoglar aynan ular orasidan qaysi biri qaysi sohaga layoqatli ekanini aniqlashingiz lozim deya ta'kidladi." O'qituvchilar bu taklifni ham qizg'in muhokama qilishga kirishib ketishdi....

YAKUNLANMAGAN XULOSA

Dilbar G'ulomovna o'tirganlarning e'tirozli fikrlarini tinglar ekan boshida og'riq boshlanganini his qila boshladi. U maktabda yangi tizimni yo'lga qo'yish kutilganidan ham qiyinroq ekanligini anglaganday edi. U maktab tartib-qoidalarini shakllantirish, shubhasiz, kerakligi, lekin avval maktabdagi muammolarni ham ko'rib chiqishi lozimligi haqida o'yladi.

Idealistik qarash tom ma'noda bosh og'rig'iga aylandi va Dilbar G'ulomovna endi yig'ilishda diqqatini jamlab olmayotganini his qildi. Bir necha soat o'tgan bo'lsa ham, muhokama hali hanuz qizg'in o'tayotgan edi. Dilbar G'ulomovna ning bosh og'rig'i kuchayib, o'zini yomon his qila boshladi. Endi Dilbar G'ulomovnaning ko'ziga eski ishlagan maktabi undagi muhit va shu bilan birga uni uyida kutayotgan bolalari va turmush o'rtog'i ko'rinib ketdi va hozir jon-jon deb o'z uyida bo'lib qolishni istardi...

Dilbar G‘ulomovnaning vaziyatiga ko‘ra

(Ijtimoiy psixologik muhit)

Maktabda mavjud ijtimoiy-psixologik muhitni yaxshilash uchun qanday yo‘l tutgan bo‘lardingiz?

- A) “Maktab-mahalla-ota-ona” tamoyili asosida uch tomonlama uchrashuvlar tashkil qilish(Asos.19.06.2012 y 175-son qaror)
- B) Sinflar kesimida ota-onalar yig‘ilishlarini tashkil etib ular orasida ijtimoiy kayfiyatni aniqlash chora-tadbirlarini ko‘rish.
- C) Mavjud imkoniyatlardan unumli foydalangan holda o‘quvchilarni turli kurslarga jalb etish
- D) Ota-onalarga yozma ravishda ogohlantirish xatlarini yuborish orqali o‘quvchilarga qat’iy intizomiy choralar qo‘llash

(Standart: Ijobiy ta'lim muhiti)

Ushbu variantlardan qaysi biri o‘quvchilarning ta’limini yaxshilash uchun maktab tartiblarini o‘zgartirish uchun barchaga ma’qul variantni ko‘rsating.

- E) Fan to‘garaklardan qo‘shimcha pulli to‘garaklarni fan o‘qituvchilarining o‘zlari tashkil etishini ta’minlash
- F) O‘quvchilarni darsdan keyin bo‘sh qolib ketmasliklari va to‘garaklarga qatnashishlari uchun maktabda kuni uzaytirilgan sinflarni tashkil etish.(Asos: 22.04.2019y VM-343-qaror)
- G) Ko‘proq ma’lumot to‘plash uchun bir vaqtning o‘zida faqat bitta kontent jamoasi bilan siyosatni amalga oshirish
- H) Natijalarni solishtirish uchun rejani faqat bir nechta sinflarda boshlash

(Ta’limga zamonaviy yondashuv)

Zamon talablariga mos ta’lim berish, maktabda ta’lim sifatini oshirish

maqsadida zamonaviy maktabda yana nimalarni joriy etgan bo'lardingiz?

- A) Turli uchrashuv va shou dasturlarni ko'plab tashkil etib, o'quvchilarni madaniy hordiq chiqarishga undash.
- B) O'qituvchi pedagoglar va o'quvchilar o'rtasida tez-tez imtihon va analiz testlarini o'tkazib turish
- C) O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tizimidagi umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pullik ta'lim xizmatlarini ko'rsatish tartibi to'g'risida nizomni tasdiqlash haqida" 2019-yil 22-apreldagi 343-son qaroriga asosan chora-tadbir rejasini ishlab chiqish
- D) Barkamol avlod markazlari, sport komplekslari bilan hamkorlikda ishlarni yo'lga qo'yish.

(Standart: belgilar ta'limi)

Maktablarda tashkil etiladigan qo'shimcha ta'lim berishga qaratilgan pullik ta'lim xizmatlari maktablarning o'quv dasturlarida nazarda tutilmagan (davlat ta'lim standartlaridan tashqari) mashg'ulotlar bo'yicha nima asosida xizmat ko'rsatiladi.

- A) mutaxasis o'qituvchilar va metodislar tuzgan dastur asosida
- B) maktab direktori va o'quvchilarning ota-onasi yoki ularning o'rnini bosuvchi shaxslar o'rtasida tuziladigan shartnoma *. (Asos: 22.04.2019y VM-343-qaror)
- C) ixtisoslashgan maktab o'qituvchilarining o'quv rejasi asosida
- D) Hududiy boshqarmalar tomonidan berilgan o'quv dasturi asosida

Vazirlar Mahkamasining 2009-yil 8-apreldagi 102-son qaroriga ilovada tasdiqlangan Davlat mulkini ijaraga berish tartibi to'g'risidagi nizom 17-bandiga ko'ra Ijara shartnomasi kimlar bilan tuziladi

- A) maktab direktori va ijaraga oluvchi
- B) ijaraga beruvchi, ijaraga oluvchi va balansda saqlovchi o'rtasida tuziladi.*

C) hududiy boshqarma boshlig`i bilan ijarachi

D) faqat buyurtmachi va balansda saqlovchi